

принадлежат к лучшим образцам мировой литературы, потому что он обогатил язык английской прозы, создав непревзойденные образцы гибкого, точного, богатого оттенками повествования.

Литература:

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка : учеб. для вузов. – 2-е изд. – М.: Наука, 2012 – 376 с.
2. Диккенс Ч. «Жизнь Дэвида Копперфилда, рассказанная им самим», М., 2014 - 112с.
3. Молотков А. И. Основы фразеологии русского языка. – Л. : Наука, 1977 – 282 с.
4. Поварисов С. Ш. Система образных средств в художественной прозе Г. Ибрагимова. Фразеология. Уфа, изд-во Баширского ун-та, 1980. 88 с.
5. Смирницкий А. И Морфология английского языка. – М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1959 – 440 с.
6. Хардина М. В. Оказиональное использование фразеологических единиц с целью создания комического эффекта (на материале произведений Ч. Диккенса): дис. канд. филол. наук. – М.: 1978 – 215 с.

КӨП ТІЛДІ ТҮЛҒАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА «ШЕТ ТІЛ» ПӘНІН ҚОЛДАНУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ

Тулювбекова Н.Н.

(ғылыми жетекші – доцент, профессор Аубакирова Г.Т.)

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Қазақстан, Қарағанды қ.

Андатпа: Бірнеше тілді білу қоғамда әлеуметтік және кәсіби тұрғыдан беделді орын алуға нақты мүмкіндік береді. Қазақстан Республикасында көптілді білім беру мемлекет дамуының маңызды стратегияларының және негізгі бағыттарының бірі болып табылады. Автор көптілді білім берудің мәнін, оның Қазақстан Республикасында өзектілігінің себептерін, тілдердің қызмет етуін қазіргі тілдік тұлғаның дамуы тұрғысынан қарастырады. Қазақстанның көптілді білім беру ортасында тілдік білім берудің артықшылықтары мен тілдік тұлғаны қалыптастырудың қағидаттарын атап өткен автор бұл мәселеге қатысты әртүрлі көзқарастарды салыстырды.

Кілт сөздер: оқыту, көптілділік, көптілді білім беру, көптілді тұлға, құзыреттілік.

Қазіргі уақытта шет тілдерін оқытудың мақсаты - оқытылатын тіл елінің мәдениеті туралы жеке білім алу үшін нақты шет тілі дағдылары мен дағдыларының жиынтығын дамыту емес, жаһандық көп мәдениетті қоғамда белсенді және өнімді өмір сүруге қабілетті тілдік тұлғаны қалыптастыру.

Қазіргі мұғалімнің міндеті-мотивацияны құру және өзін-өзі үйрету дағдыларының жиынтығын қалыптастыру.

Жаңа білім беру стандарттары контекстінде шет тілін оқыту әдістемесі құзыретті, шығармашылық, жан-жақты дамыған тұлғаны тәрбиелеу және дамыту талаптарын ескере отырып, тиісті өзгерістерге ұшырады.

Екінші буын стандарттары ағылшын тілін оқытудың келесі мақсаттарын анықтайды:

1. Оның құрамдас бөліктерінің жиынтығында шет тіліндегі коммуникативтік құзыреттілікті дамыту: сөйлеу, тілдік, әлеуметтік-мәдени/мәдениетаралық, компенсаторлық, оқу-танымдық құзыреттілік.

2. Оқушылардың тұлғасын дамыту.

3. Әмбебап оқу іс-әрекеттерін қалыптастыру және дамыту.

Оқытудың болжамды нәтижелері ретінде:

1. Пәндік нәтижелер.

2. Жеке нәтижелер сияқты:

- тіл үйрену уәждемесін қалыптастыру; коммуникативтік құзыреттілікті және жалпы мәдени және этникалық бірегейлікті қалыптастыру;

- шет тілі арқылы өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндіктерін түсіну және жалпы сөйлеу мәдениетін жетілдіруге ұмтылу;

- өз халқының мәдениетін жақсы түсінуге ұмтылу және онымен басқа елдердің өкілдерін таныстыруға көмектесуге дайын болу;

- өзге мәдениет көріністеріне төзімділік таныту және ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарды, өзінің азаматтық ұстанымын қорғауға дайын болу.

3. Метапәндік нәтижелерге мыналар кіреді:

- коммуникативтік құзыреттілікті және зерттеушілік оқу іс-әрекеттерін дамыту;

- білетін және білмейтін салаларды нақты анықтай білу;

- қойылған мақсаттарға қол жеткізу үшін шешілуі қажет міндеттерді анықтай білу, іс-әрекеттерді жоспарлау, нәтижелерді болжау, қызмет қорытындыларын талдау, қорытынды жасау, түзетулер енгізу, жұмыс нәтижелері негізінде жаңа мақсаттар мен міндеттерді анықтау;

- ағылшын тіліндегі коммуникативтік қызмет процесінде Өзін-өзі бақылауды, өзін-өзі бақылауды, өзін-өзі бағалауды жүзеге асыру.

Екінші буын МЖБС оқу процесінің нәтижелерімен қатар:

- әлеуметтену;

- жалпы лингвистикалық ой-өрісін кеңейту, танымдық, эмоционалдық және еріктік салаларын дамыту;

- шет тілінде ауызша сөйлеуді меңгеру үшін қажетті тілдік мінез-құлық ережелері мен лингвистикалық түсініктерді игеру, лингвистикалық көкжиектерді кеңейту;

- басқа елдердегі өз құрдастарының өмірімен, балалар фольклорымен танысу негізінде басқа тілде сөйлейтіндерге достық қарым-қатынас пен төзімділікті қалыптастыру. [1,56]

Бұл талаптарды сабақ және сабақтан тыс іс-шаралар аясында жүзеге асыру қажет. Сондықтан сабақты жаңа буын стандартының талаптары тұрғысынан қарастыру қажет болды. Сонда қазіргі сабақты дайындау кезінде мұғалім мен оқушының іс-әрекетінде нені өзгерту керек екендігі белгілі болады.

Қазіргі уақытта педагогикалық технологиялар ұғымы педагогикалық лексикаға мықтап енген. Түсіндірме сөздік бұл ұғымды былай түсіндіреді: "Технология — кез-келген бизнесте, шеберлікте қолданылатын әдістердің жиынтығы...". Педагогикалық технология-бұл оқытудың бүкіл процесі мен білім жағдайын құрудың, қолданудың және анықтаудың жүйелі әдісі. Демек, негізгі технологиялардың бірі — баланың жеке басын бүкіл мектепке дейінгі білім беру жүйесінің орталығына қоятын, оның дамуының жайлы, жанжалсыз және қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ететін, оның табиғи әлеуетін жүзеге асыратын жеке тұлғаға бағытталған технологиялар.

Жеке тұлғаға бағытталған технологиялар аясында тағы бірнешеуі тәуелсіз болып табылады — ынтымақтастық технологиялары. Олар мұғалім мен бала арасындағы серіктестікті жүзеге асырады. Педагог пен балалар бірлесіп жұмыстың мақсаттарын, мазмұнын әзірлейді, ынтымақтастық, бірлескен шығармашылық жағдайында баға береді. Проблемалық және іздеу технологиясы-проблемалық оқыту дегеніміз-бүгінгі таңда мұғалімнің басшылығымен проблемалық жағдайларды және балалардың оларды шешу бойынша белсенді тәуелсіз қызметін құруды көздейтін ұйым, нәтижесінде білімді, дағдыларды, дағдыларды шығармашылық игеру және ақыл-ой қабілеттерін дамыту жүзеге асырылады.

Кез-келген технологияның кезеңдерінің бірі-мотивацияны құру немесе қызығушылық кезеңі. Балаларды қызықтыруға мүмкіндік бар. Бала актер болып "қайта туылатын" жағдайлар туындайды. Біз нақты сөйлеу қарым-қатынасының жағдайын, яғни ойын технологиясын "модельдейтін" әдістер туралы айтып отырмыз. Осы технологияны қолдану мақсаты:

1. дидактикалық-көкжиекті кеңейту, практикалық қызметте білімді қалыптастыру;
2. тәрбиелік-тәуелсіздікке, ынтымақтастыққа, ұжымдастыруға, қарым-қатынасқа тәрбиелеу;
3. дамытушылық-зейіннің, есте сақтаудың, сөйлеудің, ойлаудың дамуы, салыстыру, салыстыру;
4. әлеуметтену-қоршаған орта жағдайларына бейімделу, қарым-қатынас жасау.

Жаңа мемлекеттік стандартқа сәйкес бастауыш білім берудің негізгі мақсаты — білім алушының жеке басын ашу және оқу қызметін игеру. Мектеп жасына дейінгі балалар оқу іс-әрекетіне сезімтал, олардың ақыл-ой белсенділігі қайталауға, іштей қабылдауға, еліктеуге, оқу әрекеттері мен мәлімдемелерге бағытталған. Сонымен қатар, мектеп жасына дейінгі балалар дерексіз ойлауға ие, оларға көріну қажет. Компьютер құрал ретінде әрекет етеді, өйткені оқу процесіне нақты визуалды элементтерді қосу

қиындықтарды жоюға көмектеседі. Балалар компьютер экранында түрлі-түсті суреттерді, схемаларды, анимациялық суреттерді көргенде, олар жаңа күрделі материалды жақсы қабылдайды және игереді.

Процесті компьютерлендіру балаларға қызықты және мұғалімнің уақытын үнемдейтін оқытудың жаңа қызықты әдісін қамтиды.

Балалардың көп мәдениетті тілдік белсенділікті игеру процесінің сәттілік себептері:

- ✓ баланың жеке басына тұтастай әсер ету, оның сөйлеу, танымдық, шығармашылық қабілеттерін ынталандыру;

- ✓ баланың өзін жайлы және еркін сезінетін атмосфераны құру; оның көп мәдениетті тілдік белсенділікті іс жүзінде қолданғысы келетіндігін дамыту;

- ✓ жандандыру-мектепке дейінгі баланың жасай отырып, оның басты әрекет етуші тұлғасы белсенді әрекеттесуші басқа қатысушылардың;

- ✓ мұғалім орталық тұлға емес жағдайларды жасау.

Мұның бәрі оқытудың инновациялық технологияларын қолдану жағдайында балалардың қызметін өнімді ұйымдастыру үшін қолайлы жағдайлар жасайды.

Шет тілдерін, атап айтқанда сөйлеуді үйрету кезінде жас мектеп жасына дейінгі балалардың ойлауының психофизиологиялық ерекшеліктерін ескеруге және бейнелі ойлауды белсендіру арқылы балалардың логикалық және ауызша ойлауының дамуына ықпал ететін әдістер мен әдістерді қолданған жөн. Сөйлеуді дамыту әдісі сөйлеу дағдылары мен дағдыларын қалыптастыруды қамтамасыз ететін мұғалім мен балалардың іс-әрекет әдісі ретінде анықталады. Әдістердің үш тобы бар:

1. Көрнекілік: ойыншықтарды, суреттерді, фотосуреттерді көрсету, қарау, суреттер мен ойыншықтарды сипаттау, ойыншықтар мен суреттер туралы әңгімелеу, экскурсиялар, үй-жайларды тексеру, табиғи заттарды қарау, олар білімді, сөздікті бекіту, сөздің жалпылама функциясын дамыту, байланысты сөйлеуді үйрету үшін қолданылады.

2. Сөздік: түсіндіру, сұрақ-жауап, фонетикалық жаттығулар, рифмдер, жаттау, ауызша халық шығармашылығын қолдану, көркем шығармаларды оқу және баяндау, әңгімелесуді қорытындылау, барлық ауызша әдістер визуалды әдістерді қолданады.

3. Тыңдау, логоритмика: ойындар-драматизация, драматизация, пластикалық этюдтер, театрландырылған іс-шаралар. [2,136]

Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа қарқынды кіруі: инновациялық-индустриялық экономика, қоғамды ақпараттандыру, білім беру кеңістігін үйлестіру және халықаралық стандарттарды енгізу адамның санасы мен мінез-құлқын түбегейлі өзгертеді. Қоғамның әлеуметтік-тарихи қайта құрылуы және сананың қоғамдық формасы және жалпы адамзат мәдениетінің құндылықтарына бағдарлану Президенттің "Тілдердің үштұғырлығы, әлеуметтік — тарихи қажеттілік ретінде, ұлттың бәсекеге қабілеттілігі ретінде, уақыттың мәдени императиві ретінде" жобасын өзектендіріп,

Қазақстан Республикасындағы үш тілдің басымдығын бекітті: қазақ — орыс — ағылшын. Мемлекеттік мәртебесі бар қазақ тілімен және ұлтаралық қатынас тілі — орыс тілімен қатар шет тілі де қарым-қатынастың маңызды құралы болып табылады. [3]

Бастапқы кезеңде шет тілдерін көптілді оқыту болашақта бірнеше тілдерді сапалы үйренуге ықпал етеді, бұл өз білімін шет елдерде жалғастыруға, әлемдік білім беру кеңістігінде таңдау жасауға мүмкіндік береді.

Осылайша, ағылшын тілі мұғалімінің негізгі педагогикалық міндеті-сабақта сәтті оқу әрекеттері үшін қолайлы жағдайларды ұйымдастыру. Бірақ бұл үшін мұғалім нақты білуі керек: нені оқыту керек және қалай оқыту керек.

Қазіргі заманғы қазақстандық білім берудің жаңалығы мұғалімнің не дәстүрлі сабақ беруге, оқушыларды біліммен, шеберлікпен және дағдылармен толтыруға, не осы білімді, іскерлікті, дағдыларды түсінуді дамыта отырып, олардың құндылықтары мен мағыналарын қалыптастыруға жағдай жасай отырып, оған қазіргі заманғы сабақ беруге мүмкіндік беретін жеке бастауын талап етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Халеева И.И. Шетелдік мәтінді қабылдаушы ретіндегі қосалқы лингвистикалық тұлға. Тіл – жүйе. Тіл – мәтін. Тіл - бұл қабілет. - М., 1995. -- 160 б.

2. Скорикова Т.П. Мәдениетаралық қарым-қатынас теориясы мен тәжірибесін оқыту (виртуалды білім беру ортасын пайдалану) / RUDN хабаршысы. Сер. «Орыс және шет тілдері және оларды оқыту әдістемесі». - 2013 / - No 2. - 136-143 б.

3. Тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.

ШЕТЕЛ ТІЛІНІҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ҚҰРАЛЫ ЖӘНЕ ТҰЛҒАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ РЕТІНДЕГІ РӨЛІ

Шокенова Л.Б.

(ғылыми жетекші – PhD, қауымдастырылған профессор Күтибаева А.К.)

Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті. Қазақстан, Қарағанды қ.

Аңдатпа: Бұл мақалада шетел тілін оқыту арқылы тілдік тұлғаны қалыптастыру, тұлғаның мәдениетаралық қарым-қатынасқа түсуі, ана тілі мен шетел тілін салыстыру, шетел тілін үйрену кезінде сол елдің